

Libris.RO

Respect pentru oameni și cărți

CHRISTY LEFTERI

Apicultorul
din
Alep

Traducere din limba engleză și note
EMANUELA TEGLA

LITERA

București
2020

1

Mi-e teamă de ochii soției mele. Nu vede nimic în jur, iar ceea ce se petrece înlăuntrul ei e un mister pe care nu pot să-l descifrez. Uite, sunt ca niște pietre, niște pietre gri, pietre de mare. Uită-te la ea. Uite cum stă pe marginea patului, cu cămașa de noapte pe jos, învârtind bila lui Mohammed între degete și așteptând să o îmbrace. Nu mă grăbesc deloc să-mi iau cămașa și pantalonii pe mine, tare m-am săturat s-o îmbrace. Uită-te la faldurile burții ei, de culoarea mierii, care devine mai închisă la cute, și la liniile acelea atât de fine, argintii, de pe pielea sânilor, și la vârfurile degetelor ei cu unghiile tăiate scurt, unghii cu denivelări, care au fost cândva vopsite în albastru sau galben, sau roșu. Cândva, râsul ei era de aur, puteai să-l vezi, nu doar să-l auzi. Uită-te bine la ea, pentru că am impresia că e pe cale să dispară.

- Am avut tot felul de vise răzlețe azi-noapte, îmi spune ea. Au umplut încăperea.

Ochii ei stau fixați pe un punct de la stânga mea. Simt că mi se face rău.

- Și ce înseamnă asta?

- Erau frânte visele mele, spulberate. Împrăștiate peste tot. Și nu știam dacă sunt trează sau dorm. Erau atât de multe vise... ca niște albine într-o încăpere, ca și cum încăperea era năpădită de albine. Și nu puteam

respira. Și m-am trezit cu gândul: te rog, nu mă lăsa să-mi fie foame.

I-am privit, nedumerit, chipul. Tot așa e, lipsit de orice expresie. Nu-i spun că, în ultima vreme, visez doar crima, același vis mereu: eu și bărbatul acela, eu țin o bâta în mâna care-mi sângerează. Ceilalți nu-mi apar în vis; el e pe jos, deasupra lui sunt copaci, îmi spune ceva, dar nu înțeleg.

- Și mă doare, spune ea.

- Unde?

- În spatele ochilor. O durere foarte ascuțită.

Îngenunchez în fața ei și o privesc în ochi. Sunt goi, pustii, lipsiți de expresie, și asta mă îngrozește. Scot telefonul din buzunar, pornesc lanterna și o îndrept înspre ei. Pupilele i se dilată.

- Nu vezi absolut nimic? o întreb.

- Nu.

- Nici măcar o umbră, o diferență de nuanță sau culoare?

- Nu, doar negru.

Îmi pun telefonul înapoi în buzunar și mă îndepărtez de ea. Starea i s-a înrăutățit de când am venit aici. E ca și cum i se destramă sufletul.

- Ai putea să mă duci la doctor? întrebă ea. Pentru că durerea e insuportabilă.

- Sigur, îi spun. Curând.

- Când?

- De îndată ce primim actele.

Mă bucur că Afra nu poate vedea locul ăsta. I-ar plăcea, totuși, pescărușii, felul lor ciudat de a zbura. În Alep eram departe de mare. Sunt convins că i-ar plăcea să vadă păsările acestea, poate chiar și țărnel, pentru

că ea a crescut lângă mare, în timp ce eu sunt din partea de est, acolo unde orașul Alep întâlnește deșertul.

După ce ne-am căsătorit, iar ea a venit să locuiască cu mine, Afrei i-a fost atât de dor de mare, încât a început să picteze apa oriunde o întâlnea. Pe tot cuprinsul regiunii de podiș arid din Siria sunt oaze, și pâraie, și râuri care se varsă în mlaștini și lacuri mici. Înainte de a se naște Sami, obișnuiam să ne plimbăm de-a lungul vreunei ape, iar ea o picta în ulei. Mi-ar plăcea tare mult să mai văd o dată tabloul acela al ei cu râul Queiq. L-a pictat în așa fel încât seamănă cu o apă involburată de furtună, care se scurge prin parcul orașului. Afra avea talentul acesta, de a vedea adevărul în orice peisaj. Tabloul în care a pictat amărătul acela de râu mă face să mă gândesc la lupta pentru supraviețuire. La vreo trezeci de kilometri la sud de Alep, râul renunță la zbuluciumul din aspra stepă siriană și dispăre în mlaștini.

Mi-e teamă de ochii ei. Dar pereții ăștia plini de igrasie și cablurile din tavan și panourile - nu știu cum ar putea face față la toate astea, dacă le-ar vedea. Pe panoul de afară scrie că suntem prea mulți, că insula va ceda sub greutatea noastră. Mă bucur că e oarbă. Știu cum sună afirmația asta! Dacă aș putea să-i dau o cheie care să deschidă o ușă spre o altă lume, atunci mi-aș dori să-și recapete vederea. Dar ar trebui să fie o lume foarte diferită de aceasta. O lume în care soarele tocmai răsare, mângâind zidurile din jurul anticului oraș și, dincolo de acele ziduri, locuințele mici ca niște celule, și casele, și apartamentele, și hotelurile, și aleile înguste, și piața în aer liber, unde o mie de coliere care atârnă strălucesc în cele dintâi raze și, în depărtare, dincolo de deșert, aur pe aur și roșu pe roșu.

Și Sami ar fi acolo, zâmbind și alergând pe alei, încălțat în tenișii aceia ai lui, roși de atâta purtat, cu ceva mărunțiș în mână, mergând la magazin să cumpere lapte. Încerc să nu mă gândesc la Sami. Dar Mohammed? Încă aștept să găsească scrisoarea și banii pe care i le-am lăsat sub borcanul de Nutella. Cred că, într-o bună dimineată, o să aud o bătaie în ușă și, când o s-o deschid, o să-l văd pe el și o să-l întreb: „Dar cum ai reușit să vii până aici, Mohammed? De unde ai știut unde ne găsești?”

Ieri, în oglinda aburită din baia comună, am văzut un băiat. Era îmbrăcat într-un tricou negru, dar când m-am întors, mi-am dat seama că de fapt era bărbatul din Maroc, care stătea pe toaletă și urina. „Ar trebui să încui ușa”, zise el, în propria lui arabă.

Nu mai țin minte cum îl cheamă, dar știu că e dintr-un sat de lângă Taza, la poalele munților Rif. Mi-a spus aseară că s-ar putea să-l trimită la centrul de detenție pentru imigranți, un loc numit Yarl's Wood – asistenta socială i-a spus că, după părerea ei, e posibil. E rândul meu să mă întâlnesc cu ea în după-amiaza aceasta. Marocanul zice că-i foarte frumoasă, că arată ca o dansatoare din Paris cu care a făcut el, cândva, dragoste într-un hotel din Rabat, cu mult timp înainte de a se căsători. M-a întrebat cum e viața în Siria. I-am povestit despre stupii din Alep.

Seara, proprietăreasa ne aduce ceai cu lapte. Marocanul e bătrân, are vreo optzeci, poate chiar nouăzeci de ani. Arată și miroase de parcă ar fi făcut din piele. Citește *Ce să faci pentru a fi ca britanicii* și, din când în când, zâmbește disprețuitor. Își ține telefonul în poală și se oprește la capătul fiecărei pagini să-l verifice, dar nu-l sună nimeni, niciodată. Nu știu pe cine așteaptă sau cum a ajuns aici, nu știu de ce a făcut

drumul ăsta lung și greu la o vârstă atât de înaintată, căci arată ca un om care așteaptă să moară. Urăște felul în care bărbații care nu-s musulmani urinează stând în picioare.

Suntem vreo zece în pensiunea asta dărăpănată de lângă mare, toți din diverse colțuri ale lumii, toți într-o stare de continuă așteptare. S-ar putea să nu ne lase să rămânem aici sau s-ar putea să ne trimită înapoi, nu prea mai sunt alte opțiuni. Ce cale să apuci, în cine să ai încredere, să ridici băta și să ucizi un om sau nu? Lucrurile astea țin de trecut. Se vor evapora în curând, precum râul.

Iau abaya Afrei de pe umerășul din dulap. Ea aude că fac asta, se ridică în picioare și-și întinde brațele. Arată mai bătrână acum, dar se comportă mai infantil, de parcă a redevenit copil. Părul ei are culoarea și structura nisipului de când i l-am vopsit pentru fotografii – am îndepărtat elementul arabic din el. Îl leg într-un coc și îi înfășor hijabul în jurul capului, fixându-l cu niște agrafe, în timp ce ea îmi ghidează mișcările, așa cum face de fiecare dată.

Asistenta socială o să vină la ora 13 și toate întâlnirile au loc în bucătărie. Va vrea să afle cum am ajuns aici și va încerca să găsească un motiv să ne trimită înapoi. Dar eu știu că, dacă spun ce trebuie, dacă reușesc să o conving că nu sunt un criminal, atunci vom putea rămâne, pentru că noi suntem norocoși, venim din cel mai cumplit loc din lume. Marocanul nu-i atât de norocos; el va trebui să ducă mai multă muncă de convingere, să aibă dovezi. Acum stă în camera de zi, lângă ușile de sticlă, ținând în mâini un ceas de buzunar din bronz, cuibărindu-l în palme de parcă ar fi un ou pe cale de a ecloza. Se uită lung la el, așteptând.

Așteptând ce? Când mă vede stând acolo, îmi spune:
„Nu merge. S-a oprit într-un alt timp“. Îl ține de lanț
sus, la lumină, și îl leagă ușor, acest ceas încremen-
nit, făcut din

bronz

era culoarea orașului departe, în vale. Trăiam într-o căsuță cu două dormitoare, pe un deal. De acolo, de sus, vedeam toată arhitectura lipsită de o organizare clară și frumoasele domuri și minarete, iar în depărtare, se putea distinge vârful citadelei.

Primăvara era foarte plăcut să stai pe verandă; simțeam mirosul pământului din deșert și ne uitam la soarele purpuriu, apunând peste ținuturile familiare. Iar vara stăteam înăuntru, în fața ventilatorului, cu prosoape ude pe cap și cu picioarele într-un lighean cu apă rece; era cald ca într-un cuptor.

În iulie, pământul era uscat, crăpat, dar în grădina noastră aveam caiși, și migdali, și lalele, și iriși, și fritilarii. Când râul seca, mergeam în vale, la iazul de irigare, și aduceam apă pentru grădină, să nu moară. Pe când venea luna august, parcă încercam să readuci la viață un cadavru, așa că nu aveam de ales, mă resemnam, privind cum moare totul, devenind una cu uscăciunea din jur. Când era mai răcoare, ne plimbam și ne uitam la șoimii care zburau pe cer, înspre deșert.

Aveam patru stupi în grădină, așezați unul peste altul, dar ceilalți erau pe un câmp la periferia de est a orașului Alep. Îmi era foarte greu să stau departe de albine. Dimineața mă trezeam devreme, înainte de răsăritul soarelui, înainte ca muezinul să cheme oamenii la

Respe rugăciune. Mergeam cu mașina patruzeci și opt de kilometri până la stupină și ajungeam acolo tocmai când primele raze ale soarelui scaldau câmpul, când se auzeau albinele bâzâind într-o singură notă pură.

Albinele formau societatea ideală, un mic paradis în mijlocul haosului din jur. Colectau nectar din florile de lămâi, de trifoi, de chimen negru și de anason, de eucalipt, de bumbac și de iarbă-neagră. Aveam mare grijă de albine, le îngrijeam, verificam stupii să nu fie infestați sau să apară vreo boală. Uneori construiam stupi noi, împărțeam roiurile sau creșteam reginele – luam botcile de la o altă familie și urmăream cum albinele lucrătoare le hrăneau cu lăptișor de matcă.

Mai târziu, în timpul perioadei de recoltare, verificam stupii, să văd câtă miere produsese albinele, și apoi puneam fagurii în centrifugă și umpleam tăvile, după ce descăpăceam fagurii, pentru a scurge lichidul auriu de dedesubt. Asta era meseria mea, să protejez albinele, să le mențin sănătoase și puternice, în timp ce ele își îndeplineau menirea de a face miere și de a poleniza culturile, pentru a ne asigura nouă viața.

Vărul meu, Mustafa, a fost cel care m-a inițiat în tainele apiculturii. Atât tatăl, cât și bunicul lui fuseseră apicultori în văile verzi, la vest de munții Antiliban. Mustafa era un geniu cu inimă de copil. A învățat bine și a ajuns profesor la Universitatea din Damasc, unde cerceta compoziția exactă a mierii. Pentru că era nevoit să facă multe drumuri între Damasc și Alep, mi-a cerut să am eu grijă de stupine. M-a învățat foarte multe despre comportamentul albinelor și despre modul în care să le țin sub control și să am grijă de ele. Albinele autohtone erau agresive, dar el mi-a arătat cum să le înțeleg.

După ce se termina anul academic, Mustafa stătea toată vara cu mine în Alep; munceam amândoi din greu, foarte multe ore – până la urmă, am ajuns să gândim ca albinele, ba chiar și mâncam ca albinele. Mâncam polen amestecat cu miere, să avem energie pe căldurile acelea.

La început, pe când aveam douăzeci și ceva de ani și eram încă începător într-ale apiculturii, stupii noștri erau făcuți din material vegetal acoperit cu pământ. Mai târziu, am înlocuit scoarța de stejar de plută și stupii din teracotă cu cutii din lemn și, în scurt timp, am avut peste cinci sute de familii! Produceam cel puțin zece tone de miere pe an. Erau foarte multe albine, mă făceau să mă simt viu. Când nu eram cu ele, mă simțeam ca la sfârșitul unei petreceri grozave. Câțiva ani mai târziu, Mustafa a deschis un magazin în partea nouă a orașului. Pe lângă miere, vindea și cosmetice pe bază de miere, creme în ambalaje atrăgătoare, care miroseau plăcut, săpunuri și produse pentru păr, toate făcute din mierea de la propriile noastre albine. A deschis magazinul pentru fiica lui. Deși încă tânără la acea vreme, ea credea că va studia agricultura când va fi mare, exact ca tatăl ei. Așa că Mustafa și-a numit magazinul *Paradisul Ayei* și i-a promis că, într-o bună zi, dacă va învăța bine, va fi al ei. Ayei îi plăcea tare mult să treacă pe acolo, să miroasă săpunurile și să se dea cu cremă pe mâini. Era o fată inteligentă pentru vârsta ei, țin minte că a zis odată: „Așa ar miroși lumea, ca magazinul acesta, dacă n-ar fi oameni în ea“.

Mustafa nu și-a dorit o viață liniștită. Întotdeauna s-a străduit să facă mai mult, să învețe cât mai multe. N-am mai întâlnit trăsătura aceasta la nimeni. Oricât de mult ne-am dezvoltat – chiar și atunci când aveam clienți importanți din Europa, din Asia și din zona

Respe Golfului =, eu eram cel care avea grijă de albine, cel în care avea încredere să se ocupe de asta. Zicea că am eu o sensibilitate care le lipsește multora, că înțeleg ritmurile și obiceiurile albinelor. Avea dreptate. Am învățat să ascult albinele, ba chiar vorbeam cu ele, de parcă ar fi fost un singur mic organism, cu o inimă vie, deoarece, se știe, albinele lucrează împreună. Chiar și la sfârșitul verii, când trântorii sunt uciși de albinele lucrătoare pentru a cruța rezervele de hrană, ele tot așa muncesc, ca o singură entitate. Comunică între ele printr-un dans. Mi-au trebuit ani de zile să le înțeleg și, când, în sfârșit, am reușit, lumea din jurul meu, înfățișarea ei, sunetele ei s-au schimbat pentru totdeauna.

Dar, cu trecerea anilor, deșertul s-a tot extins, clima a devenit aspră, râurile au secat, fermierii întâmpinau tot felul de greutăți, doar albinele rezistau la secetă. „Uită-te la ele, micile luptătoare“, zicea Afra în zilele în care venea cu Sami să viziteze stupinele, ținând în brațe o legătură, „uită-te la ele cum lucrează, când totul în jurul lor moare!“ Afra se ruga întotdeauna pentru ploaie, căci îi era teamă de furtuni de nisip și de secete. Când se apropia o furtună de nisip, vedeam de pe verandă cum cerul de deasupra orașului se face vinețiu, apoi se auzea ca un șuierat în depărtare; Afra alerga în jurul casei, închidea toate ușile și zăvora toate ferestrele și obloanele.

În fiecare sâmbătă mergeam la Mustafa, la cină. Dahab și Mustafa găteau împreună, Mustafa măsurând cu meticulozitate fiecare ingredient, fiecare condiment, ca și cum o greșală cât de mărunță ar fi stricat mâncarea. Dahab era o femeie înaltă, aproape cât soțul ei; stătea lângă el și clătina din cap, așa cum am văzut-o că face cu Firas și cu Aya. „Grăbește-te“, spunea ea.

„Grăbește-te! În ritmul ăsta o să mâncăm cina sâmbăta viitoare“. El fredona în timp ce gătea și se oprea la fiecare douăzeci de minute să fumeze în curte, sub copacul în floare, trăgând cu poftă din țigară.

Eu îl însoțeam, dar era tăcut în astfel de momente, ochii îi străluceau din cauza căldurii din bucătărie, gândurile îi hoinăreau. Mustafa a început să se teamă de ce-i mai rău înaintea mea, i se vedeau ridurile de îngrijorare pe față.

Locuiau la parterul unui bloc de apartamente, iar curtea era încadrată, pe trei laturi, de zidurile blocurilor vecine, astfel că acolo era întotdeauna răcoare și multă umbră. Se auzeau tot felul de sunete de pe balcoanele de deasupra noastră – frânturi de conversație, muzică, gălăgia de la televizoare. Era și viță-de-vie în curte, încărcată cu struguri, și un tufiș de iasomie care acoperea unul dintre ziduri, în timp ce pe un altul se afla un raft cu borcane goale și cu felii de fagure.

Cea mai mare parte din curte era ocupată de o masă de grădină, din metal, plasată chiar sub lămâi, iar pe margini erau căsuțe pentru păsări și un mic strat cu legume pe un petic de pământ, unde Mustafa încerca să cultive ierburi. Se uscau aproape toate, nu aveau destulă lumină. L-am urmărit pe vărul meu cum strânge o floare de lămâi între degetul mare și arătător și inspiră adânc parfumul.

În acele seri liniștite de sâmbătă, începea să se gândească la tot felul de lucruri, să le întoarcă pe toate fețele; mintea lui era mereu activă, nu cunoștea liniștea.

– Te gândești vreodată cum ar fi dacă am avea o altfel de viață? m-a întrebat într-una din seri.

– Ce vrei să spui?

– Mă înspăimânt uneori când mă gândesc cum se poate schimba viața, cum poate lua o întorsătură sau